

online-enquête
geeft kinderen
en jongeren
een stem

#jongerenovercorona

RAPPORT OUDERINTERVIEWS

De beleving van de coronacrisis door jonge kinderen volgens hun ouders

Inhoud

Inleiding	2
Wie werd er bevraagd?	2
Resultaten	2
Maatregelen	2
Angsten.....	4
Gevoelens.....	5
Onderwijs	7
Ruzie en aandacht	8
Spel en sociaal contact	9
Rust.....	10
Naar buiten gaan	11
Andere opmerkingen ouders	12
Conclusie	12

Inleiding

Het Kenniscentrum Kinderrechten (KeKi), het Kinderrechtencommissariaat en de Kinderrechtencoalitie Vlaanderen (KiReCo) organiseerden in mei 2020 de #jongerenovercorona-bevraging, met als doel de stem van kinderen en jongeren meer te laten horen in het debat omtrent de COVID-19-maatregelen.

De respons was massaal: meer dan 44.000 kinderen en jongeren vulden deze vragenlijst in. In deze bevraging werd gepeild naar hoe kinderen tussen 8 en 17 jaar de eerste *lockdown* beleefden. De bevindingen van deze bevraging werden gebundeld in een [onderzoeksrapport](#) en een bijhorend [beleidsadvies](#).

Om ook het perspectief van kinderen jonger dan zeven jaar en dat van hun ouders te belichten, werden eind 2020 bovendien een aantal interviews afgenomen bij ouders met kinderen tot zeven jaar. Zij kregen een aantal resultaten uit de #jongerenovercorona-bevraging voorgelegd, meer bepaald afkomstig uit de sample van de kinderen (tot 12 jaar), waarna er gevraagd werd hoe, volgens hen, hun kinderen deze periode hebben ervaren.

In het rapport dat volgt, lichten we kort een aantal opvallende bevindingen toe op basis van deze gesprekken.

Wie werd er bevraagd?

Via een oproep op sociale media konden ouders zich kandidaat stellen om mee te doen aan deze bevraging. In totaal werden twaalf ouders geïnterviewd. De interviews vonden online plaats, werden (niet-verbatim) uitgeschreven en nadien geanalyseerd.

Er werden twee alleenstaande ouders bevraagd, namelijk een vader van een zoon van vijf jaar en een alleenstaande moeder met een zoon van drie jaar. Daarnaast werden er tien ouders bevraagd die een partner hebben. Hun kinderen waren tussen anderhalf en zeven jaar.

Er werden zowel ouders bevraagd die in een stedelijke omgeving wonen als ouders die in een meer landelijke omgeving wonen. Ook de professionele situatie van de ouders liep erg uiteen: sommigen bleven hun beroepsactiviteit op dezelfde manier uitvoeren als voorheen, anderen waren tijdelijk werkloos of werkten voltijds van thuis uit.

Resultaten

Maatregelen

In de #jongerenovercorona-bevraging gaven kinderen zelf aan goed te begrijpen wat wel en niet mocht (9 op de 10 kinderen gaf aan dat ze de maatregelen goed begrepen). De bevraagde kinderen kregen algemeen gesproken ook weinig te maken met boze reacties van anderen omdat ze de maatregelen niet goed naleefden.

Uit de ouderinterviews bleek dat ook jongere kinderen een groot besef hebben over corona. Belangrijk is hierbij een onderscheid te maken tussen kinderen die schoolgaan en kinderen die nog niet naar school gaan. Deze laatste groep had meestal weinig tot geen begrip van COVID-19 en de bijhorende maatregelen. Bepaalde veranderingen, zoals het dragen van een mondkapje, werden opgemerkt, maar het besef van een virus ontbrak. Deze veranderingen zorgden bij een aantal kinderen voor gevoelens van verdriet. Andere kinderen gingen er dan weer wat makkelijker mee om.

“In het begin begon onze dochter te wenen wanneer wij ons mondmasker aandeden. Toen was ze nog maar een jaar oud en voor zo een kind krijg je niet uitgelegd waarom je opeens je gezicht bedekt. Ondertussen is ze dat al gewoon. Iedereen loopt nu met een mondmasker rond.”

Mama over tweejarig kind

Schoolgaande kinderen hadden een groter besef van wat er aan de hand was. Zij wisten dat er een virus was en dat dit werd overgedragen door in contact te treden met anderen. Heel wat ouders vertelden dat dit besef vaak kwam dankzij school. De leerkrachten hadden al voor de *lockdown* met de kinderen gesproken over wat er aan de hand was, op een kindvriendelijke manier. Ook tijdens de *lockdown* bleef de school een belangrijke schakel in het doorgeven van informatie aan kinderen, aldus de bevroegde ouders.

“Wanneer ze op school toekomen dan was de eerste keer handen ontsmetten daar vernieuwend, maar nu komen ze toe en blijven ze stilstaan aan de poort omdat ze weten dat de handen ontsmet moeten worden.”

Moeder over driejarig kind

“Hij heeft er ergens al een begrip van wat dat betekent. Hij weet wat hij mag doen en niet mag doen.”

Papa over vierjarig kind

“De kinderen wisten heel goed dat ze de papa niet mochten knuffelen tot hij andere kleren had aangedaan en uit de douche kwam.”

Mama over driejarig en zesjarig kind

Ouders gaven zelf enkel uitleg over COVID-19 wanneer dat nodig was. Zo wilden ze vermijden dat hun kinderen angstig werden. Bovendien vonden ouders het voornamelijk belangrijk dat kinderen op de hoogte waren van de basismaatregelen: afstand houden, handen wassen en niezen/hoesten in de elleboog. Ouders merkten op dat het goede voorbeeld geven belangrijk was. Heel wat kinderen wilden meedoen met handen ontsmetten omdat ze hun ouders dit ook zagen doen.

“Een kind leert heel veel door te zien. [...] Als wij nooit onze handen zouden ontsmetten of een mondmasker opdoen en elke week vrienden over de vloer hebben dan geven wij een voorbeeld aan hem over hoe het niet moet. Ze zijn een mini-versie van jou. Ze doen je na.”

Mama over tweejarig en vierjarige kind

“Hij staat vooral emotioneel open. Als er dan veel gevoelens van angst en paniek komen dan is hij daar vatbaarder voor dan een praktische maatregelen.”

Moeder over vierjarig kind

Volgens de bevroegde ouders waren de schoolgaande kinderen zich goed bewust van de basismaatregelen. Bij het toekomen op school gingen ze bijvoorbeeld automatisch klaarstaan om de handen te ontsmetten. Evengoed gaven ze aan te weten wanneer afstand houden moest gebeuren. Ze wisten ook dat een aantal activiteiten niet mochten doorgaan vanwege COVID-19.

“Toen we op bezoek gingen bij oma zei hij dat hij niet te dicht wou gaan zodat oma geen Corona kan krijgen. Hij zei dit uit zichzelf! Hij heeft heel goed door wat een bubbel is. Hij heeft eens tegen mij gezegd wat wij dichtbij elkaar mogen komen omdat wij van dezelfde familie zijn.”

Mama over vierjarig kind

“Ze zei zelf dat ze geen verjaardag heeft want het is corona. [...] Ze zei heel vaak ‘ik mag niet knuffelen want het is corona’.”

Mama over driejarig kind

Voornamelijk bij de oudere kinderen hielp het om naar Karrewiet te kijken om een groter besef te krijgen van de maatregelen en van de huidige situatie. Karrewiet liet ook heel wat kinderen zelf aan het woord. Het verhaal kwam van de kinderen; niet van de volwassenen. Zo goed als iedere ouder gaf aan dat dingen makkelijker uit te leggen zijn wanneer ze visueel gemaakt worden. Deze visuele informatie ontbrak vaak. Om COVID-19 te beschrijven, werd er vaak gebruik gemaakt van woorden zoals vieze beestjes of vuile coronabeestjes.

“Er waren lintjes op speelpleinen en dat was goed want daardoor was het voor hem heel duidelijk dat het niet mocht.”

Mama over driejarig kind

Angsten

Uit de #jongerenovercorona-bevraging bleek dat 1 op de 3 bevraagde kinderen bang was om zelf ziek te worden door COVID-19. Daarnaast gaf de meerderheid van de kinderen (72,4%) ook aan bang te zijn dat familie of vrienden ziek zouden worden.

Volgens de bevraagde ouders ervoeren hun kinderen geen grote angsten. Hun kinderen waren er zich wel van bewust dat mensen ziek konden worden, maar niet of minder dat dit kon leiden tot sterfte. Een groot aantal ouders dacht dat dit komt omdat kinderen nog te jong zijn om het begrip ‘sterven’ te begrijpen. Slechts een paar kinderen legden de link tussen COVID-19 en overlijdens. Wanneer de ouders hierover in gesprek gingen en dit corrigeerden leek ook die gedachte weg te ebben. Ouders dachten dat wanneer hun kind geconfronteerd zou zijn met ziekte in de omgeving, de mate van angst hoger zou liggen. Bij één gezin was er wel een sterfgeval in de nabije familie. Bij deze kinderen kwamen heel wat vragen omtrent de dood naar boven.

“Ze waren bang om zelf ziek te worden, maar we hebben meteen gezegd dat ze hier niet bang voor moeten zijn omdat we nog jong en gezond zijn. Twee jaar geleden heb ik met de griep in het ziekenhuis gelegen. Hierdoor kon ik uitleggen dat je wel ernstig ziek kan worden, maar dat ze je in het ziekenhuis helpen. [...] Ze kwamen die angst vrij snel te boven. Ze konden de vergelijking maken met de neef die gestorven was. Ze wisten dat hij al ouder en zwakker was.”

Mama over vierjarig en vijfjarig kind

Wanneer de jongere kinderen angstig waren kwam dit vaak door de overrompeling aan emoties en de focus op het negatieve in bijvoorbeeld de berichtgeving in de media, aldus de bevraagde ouders. Die angst was volgens de ouders dan vooral gericht op het verliezen van oudere mensen in hun nabije omgeving, vanwege de focus in berichtgeving op hoe gevaarlijk het virus is voor oudere mensen. Vaak waren deze angsten van korte duur en veranderde het al snel in een

verantwoordelijkheidsgevoel. Kinderen deden hun best om de maatregelen te volgen zodat ze hun geliefden konden beschermen, aldus de bevroegde ouders.

“Hij was ervan overtuigd dat zijn ouders niet ziek zouden worden. Hijzelf ook niet, want ze eten groenten en fruit. Hij zei zelf dat hij nu zeker zijn groenten en fruit goed zal opeten want dan blijft hij sterk. Hij was wel bang voor de buurvrouw want zij is al 80 jaar. Hij was vooral bezig met de oudere generatie.”

Mama over zesjarig kind

“Ze wisten dat ze de grootouders moesten beschermen. Het waren eigenlijk kleine helden.”

Mama over vierjarig en vijfjarig kind

Gevoelens

Uit de #jongerenovercorona-bevraging bleek dat kinderen en jongeren het meeste last hadden van verveling. Bijna de helft van de kinderen gaf aan dat ze zich eenzaam voelden. Ongeveer 1 op 3 kinderen voelde zich verdrietiger en gaf aan zich meer moe te voelen. 1 op 3 kinderen gaf aan zich vaker boos te voelen en meer stress te hebben, terwijl 20% angstiger was dan voorheen. Een kleine groep kinderen gaf aan zich rustiger (1 op 4) en/of gelukkiger te voelen (1 op 10).

Volgens de bevroegde ouders kenden heel wat van hun kinderen verdriet en frustratie omdat veel activiteiten niet mochten doorgaan, ze geen vriendjes mochten zien of familieleden misten. Een groot aantal kinderen, vaak de iets oudere, vroeg regelmatig naar de leerkracht of school. Ouders leidden hieruit af dat er een soort gemis speelde. Desondanks was niet iedere ouder zeker of kinderen het gevoel ‘iets of iemand missen’ al kenden, in ieder geval niet op dezelfde manier zoals jongeren of volwassenen dat ervaren. Een deel van de ouders voegde hier aan toe dat hun kinderen vooral in het hier en nu leven. Ze zijn minder bezig met het verleden of de toekomst. Kinderen ervaren vooral bepaalde emoties op het moment zelf, aldus de ouders. Wanneer ze bijvoorbeeld geconfronteerd werden met iets dat niet meer mocht, kon verdriet, woede en/of frustratie de kop op steken.

“Wanneer de mama van het buurmeisje zei dat ze niet meer mochten samen spelen was hij erg overstuur. [...] Voor hem verging de wereld ook!”

Mama over vierjarig kind

“Ze mist enorm haar familie en vrienden. Ze kan nu de namen zeggen. Tijdens de eerste lockdown durfde ik soms geen filmpjes te laten zien van haar neefjes omdat ze dan overstuur werd aangezien ze hen niet zag. Ze begon dan te wenen.”

Moeder over tweeënhal jarig kind

Een deel van de ouders zei dat hun kind een positieve evolutie doormaakte tijdens de eerste lockdown. Ze zagen hun kinderen helemaal openbloeien. Deze ouders meenden dat dit te maken had met het wegvallen van alle druk. Kinderen moesten niet meer dag in dag uit vroeg opstaan, snel de kleren aan, snel naar school of de opvang, enz. Deze kinderen ervaren deze periode als een grote vakantie waarbij ze voornamelijk konden spelen en meer op hun eigen tempo door het leven konden gaan.

Heel wat ouders vertelden dat hun kinderen dolgraag terug mee zouden gaan naar de winkel. Ook al is het weer toegelaten, het is niet altijd even makkelijk. Kinderen willen rondrennen, dingen in de kar leggen of zelf met een karretje rijden. Al die zaken mogen nu niet meer. Evengoed krijgen sommige ouders scheve blikken van anderen wanneer ze er toch voor kiezen om hun kind mee te nemen naar de winkel.

“We hebben een enorme verschuiving gezien. Vlak voor de lockdown was ons kind heel angstig. Tijdens de lockdown had hij de tijd van zijn leven. Hij is helemaal open gebloeid. Hij kon elke dag spelen met zijn beste vriendin. Zijn papa was twee maanden thuis. Hij moest niet naar school en had geen ochtendrush meer. Zijn dagritme was plots veel rustiger. De juf zei ook dat ze toen de scholen weer opengingen een heel ander kind zagen dan voor de lockdown.”

Mama over vierjarig kind

“Hij miste vooral die vrijheid. Mama gaat naar de winkel en hij mag niet mee. In de periode dat je een kind mocht meenemen, werd ik alsnog scheef bekeken. Dat zorgt ervoor dat je als mama zegt dat je alleen gaat winkelen. Die kleine karretjes vinden ze super leuk, maar het is moeilijk om uit te leggen dat het nu niet meer mag.”

Mama over vierjarig kind

Uit de interviews bleek dat veel kinderen vooral waarde hechten aan, voor hen, grote gebeurtenissen in het leven, aldus de ouders. Hierbij gaat het dan over de Sint, Halloween of Kerstmis. Heel wat kinderen zaten met de vraag of de Sint wel zou komen. Veel ouders vonden het dan ook fijn dat de scholen naar alternatieven hebben gezocht om de Sint toch tot bij de kinderen te brengen.

“De periode dat we bezig zijn met de Sint helpt hen. Ze zijn zich daar volledig op aan het smijten.”

Mama over vierjarig en vijfjarig kinderen

Een klein aantal kinderen gaf aan de ouders aan dat ze liever wilden dat er geen corona meer was. Het gaat hierbij om schoolgaande kinderen van vier tot zes jaar. Andere kinderen gaven dit niet meteen verbaal aan, maar vaak merkten ouders aan de hand van het gedrag dat de kinderen het ondertussen beu zijn. De eerste lockdown voelde voor velen aan als een vakantie, maar het duurt nu al lang. Ook kinderen hebben het gehad.

“Soms merk je wel dat ze het beu zijn. We hebben een abonnement van de zoo. In de herfstvakantie was ik van plan om met hem naar de zoo te gaan, maar dat ging niet. Dan zei hij zelf ‘stomme corona’.”

Vader over vijfjarig kind

Een aantal ouders kaartten aan dat hun kinderen sinds de herfstvakantie weer vermoeider, gefrustreerder, angstiger of verdrietiger zijn. Evengoed leefde er heel wat verwarring bij de kinderen. Een lange periode mocht er niets, maar toen kwam de zomer en werd heel wat weer toegelaten. Daarna werden de maatregelen weer strenger en mochten de kinderen weer minder. Kinderen begrepen niet waarom iets het ene moment mocht en dan weer niet. Verwarrend voor hen was dat school wel mag doorgaan, maar het zien van grootouders en vriendjes dan weer niet. Van zodra er nuances aan te pas komen stak verwarring de kop op.

“Het is nu al een aantal weken dat hij echt vermoeid is. Na school heeft hij niet veel zin meer om nog iets te doen. Hij zit in een voetbalploeg, maar zegt telkens dat hij te moe is om te gaan.”

Papa over vijfjarig kind

“Sinds dingen in de zomer weer mochten is de tweede golf een pak moeilijker. De jongste had soms in het geniep aan het been van haar oma hangen. [...] Ze begrijpt de nuances niet. Zij volgt een rechtlijnig verhaal, maar het verhaal van de tweede golf is niet meer rechtlijnig. [...] Het is niet duidelijk meer waarom ze nu haar oma geen knuffel meer mag geven.”

Mama over driejarig kind

Onderwijs

Uit de #jongerenovercorona-bevraging bleek dat 70% van de bevroegde kinderen de school misten. De overgrote meerderheid van de kinderen wou het liefst van al gewoon terug naar school gaan. Bijna de helft van de kinderen gaf aan ook meer stress te hebben met afstandsonderwijs en aanloopteren, dan voorheen.

Tijdens de eerste *lockdown* kregen schoolgaande kinderen voornamelijk opdrachten online doorgestuurd. Voor de ene ouder was dit al iets makkelijker te verwerken dan de andere. Ouders die nog alleen van thuis uit werken, ervaren veel druk om na het werk nog aan de opdrachten met hun kinderen te beginnen. Daar kwam nog bij dat ze andere ouders volop aan de slag zagen gaan met hun kinderen waardoor ze zelf het gevoel kregen hun kinderen in de steek te laten. De ouders die van thuis uit moesten werken of tijdelijk werkloos waren, waren juist blij dat ze deze opdrachten hadden. Het gaf de ouders ademruimte, structuur en inspiratie om hun kinderen te entertainen.

“De juf had een padlet gemaakt. [...] Per dag waren er een aantal opdrachten. Das was niet te belastend. Dat was educatief, maar tegelijkertijd ook een ademruimte voor ouders. Het bood inspiratie. Dat waren toch een aantal momenten in de dag die je kon vullen.”

Mama over vierjarig kind

“Het enige dat wel wat lastig was, was de padlet van de juf. Het begon als een bingo, maar al snel leek het een strak weekschema te worden. Je zag al die foto's van ouders die de oefeningen deden, maar op den duur denk je dat je zelf niets doet met je kind want je hebt geen tijd. Dat was een tweestrijd. Je voelt alsof je je kind teniet doet, omdat je zelf moet gaan werken.”

Moeder over vierjarig kind

In sommige gevallen was het niet altijd duidelijk wanneer een opdracht verplicht was. Daarnaast waren ouders blij dat de leerkrachten tot de deur kwamen of een video opnamen. Kinderen vonden het geweldig om hun leerkracht nog eens te kunnen zien en hun stem nog eens te kunnen horen. Een aantal kinderen waren wel verward over waarom dit niet in de klas zelf kon doorgaan.

“De jongste zat wel altijd te staren naar de computer omdat hij niet begreep waarom hij zijn juf op de computer zag en het niet in de klas kon doorgaan.”

Mama over driejarig kind

Ruzie en aandacht

Meer dan de helft van de bevroegde kinderen gaf in de #jongerenovercorona-bevraging aan dat ze vaker ruzie hadden thuis dan voorheen. Tegelijkertijd gaf de helft van de kinderen ook aan dat ze ook meer aandacht en knuffels krijgen.

Ook jongere kinderen kregen tijdens de *lockdown* meer aandacht van de bevroegde ouders, deels omdat ze voortdurend in hetzelfde huis waren. Na het werk vonden ouders het belangrijk om hun volle aandacht te spenderen aan de kinderen. Veel ouders gaven aan dat de band met hun kinderen verbeterd is. Ouders waren veel meer thuis en leerden daardoor hun kinderen beter kennen. Bovendien werd ook de band tussen broers en/of zussen versterkt. Ze waren meer op elkaar aangewezen. Dit ging weliswaar gepaard met ruzie af en toe, maar alles was in proportie. Veel ouders vonden het normaal dat er meer ruzie was omdat de kinderen veel meer bij elkaar waren.

“Ze hadden meer ruzie omdat ze meer op elkaar zaten. [...] Ze hadden voor corona geen tijd om ruzie te maken, want ze moesten opstaan en naar school gaan. In het weekend hadden ze veel te doen.”

Mama over vierjarig en vijfjarig kind

“De situatie werd intenser, dus alles werd mee intenser. Je maakt intenser ruzie, maar je legt het dan ook intenser bij. [...] Ik denk dat alles gestegen is, maar wel in verhouding met elkaar is gebleven.”

Mama over tweejarig en vierjarig kind

Ouders merkten bovendien een grote toename wat betreft affectie. Heel wat kinderen kwamen steeds vaker knuffels geven aan ouders of zorgden beter voor broers en/of zussen. Volgens heel wat ouders was dit voor kinderen een emotionele uitlaatklep. Het brengt hen tot rust, biedt troost en geeft hen de warmte waar ze nood aan hebben.

“Ik heb nog nooit zoveel knuffels en kusjes gehad als in de eerste lockdown. Ik denk omdat hij niet meer in contact komt met andere mensen. [...] Hij wou toch ergens zijn emoties kwijt.”

Papa over vijfjarig kind

Kinderen genoten er enorm van om meer bij hun ouders te kunnen te zijn, aldus hun ouders. Ze vonden het leuk meer tijd door te brengen met hun gezin. Heel wat ouders gaven aan dat ze het gevoel hadden hun kind beter te kennen dankzij de *lockdown*. De band met hun kinderen is hechter geworden, net zoals met broers en zussen.

“Ik denk wel dat het soms appreciëren dat er meer ruimte is om thuis meer dingen te doen. Wij hadden een druk sociaal leven en dat valt nu weg. Ze vinden het wel fijn om nu thuis in de zetel te zitten of eens samen spelletjes te spelen. [...] Het was leuk dat er meer aandacht werd gegeven.”

Mama over tweeënhalf jarig en vijfjarig kind

“Ik heb mijn kinderen door corona beter leren kennen dan ervoor.”

Mama over vierjarig en vijfjarig kind

De bevroegde ouders gaven aan dat hun kinderen, ongeacht hun leeftijd, heel goed door hadden wanneer ouders niet voldoende aandacht of tijd hadden voor hen. Kinderen beseften wanneer ouders aan het werk zijn op de computer. Kinderen begrijpen alleen niet zo goed waarom ouders

opeens van thuis uit moeten werken en hen geen aandacht kunnen geven. Deze ouders gaven wel aan dat het aandacht opeisen leeftijdsgebonden was.

“Als ik hier met mijn computer bezig ben dan kan hij boos worden en mijn computer dichtsmijten. Hij vindt het niet leuk dat ik met andere dingen bezig ben op de computer”

Mama over driejarig kind

Spel en sociaal contact

Uit de #jongerenovercorona-bevraging bleek dat de helft van de bevroegde kinderen met broers en zussen speelden. Een op de vijf kinderen gaf aan dat ze alleen moeten spelen. Een grote groep kinderen gaf aan met niemand in het echt te spelen.

De ouders die bevroegd werden gaven aan dat de meeste van hun kinderen broers, zussen of buurkinderen hadden waarmee ze konden spelen. De niet-schoolgaande kinderen of kinderen die nog maar net naar school gingen ervoerden minder de nood om vriendjes uit te nodigen. Voor hen waren vrienden een minder belangrijk gegeven in het leven, aldus de bevroegde ouders. Deze kinderen zagen de ouder(s) als belangrijkste speelkameraadje(s). Ouders leerden om extra creatief te zijn, van het vieren van verjaardagsfeestjes van knuffels tot het huis onderverdelen in hoekjes zoals in de kleuterklas.

“Vriendjes leven nog niet bij hem dus hij miste die niet. Hij speelde vooral met ons.”

Papa over tweeënhalf jarig kind

Kinderen van drie of vier jaar oud, hadden voor het eerst ook een hobby. Voor ouders was dit vaak een moment om even tot rust te komen of het huishouden op orde te brengen. Ouders vonden het moeilijk te begrijpen waarom beslist werd dat activiteiten voor kinderen jongeren dan twaalf jaar door mochten gaan, maar dat lokale besturen toch besloten ze af te zeggen. Ze begrepen dat tijdens een piek aan besmettingen zaken werden uitgesteld, maar niet waarom het zolang duurde om kinderen weer een beetje vrijheid te geven.

Ouders ervoerden het ook als frustrerend dat er werd gezegd dat kinderen het virus minder snel overdragen, maar dat hobby's, verjaardagsfeestjes en speelafspraken toch niet mochten doorgaan.

Ook voor de kinderen was het verwarrend dat klasgenoten, die ergens anders wonen, wel hun hobby mochten uitoefenen en zij zelf niet. Zij legden de link nog niet met de woonplaats en begrepen niet dat elke stad of gemeente eigen keuzes kan maken over het nemen van maatregelen.

“Voor hun turnen krijg ik het nog een beetje uitgelegd, maar dan zien ze dat een vriendje in een andere gemeente wel nog mag gaan turnen. Dat leidt dan weer tot extra frustratie.”

Mama over vierjarig en vijfjarig kind

De kinderen die niet meteen leeftijdsgenoten hadden om mee te spelen ervoerden nog iets meer de nood aan anderen. Dit merkten ouders voornamelijk omdat er werd gevraagd naar belangrijke figuren in hun leven. Weliswaar waren er kinderen die zich goed alleen kunnen bezighouden, maar er waren evengoed kinderen die eerder nood hebben aan meer sociaal contact.

“Zijn zusje was nog te jong. Hij heeft nooit erg veel naar haar gekeken. Hij is iemand die zich erg goed zonder vriendjes kan bezighouden, maar hij is wel erg aanhankelijk aan ons.”

Moeder over tweejarig en vierjarig kind

“Hij kan wel vaak zeggen dat hij bij vriendjes wilt gaan spelen. [...] Er stond wat speelgoed op zijn kamer. De manege van Playmobil hadden we op een tafel gezet. Hij heeft zelf twee stoelen aan die tafel gezet en gezegd dat die ene stoel voor zijn vriendjes was. De stoel was voor wanneer zijn vriendje zou komen spelen. Ik mocht daar twee maanden niet aan komen. Hij kan heel moeilijk over zijn gevoelens spreken, maar dat was toch een schrijnend moment”

Mama over vierjarig kind

Heel wat kinderen hadden vanop afstand contact met anderen. Het merendeel zag nog eens een ander gezicht door op speelpleintjes af te spreken of vanaf een oprit met elkaar te praten. Een groot aantal ouders heeft geprobeerd om de kinderen te laten videochatten met familie of vrienden, maar in de meeste gevallen begrepen kinderen niet goed wat er gaande was. Tevens konden ze er hun concentratie niet bij houden. Het ging dan eerder over het testen van leuke effecten of het tonen van toffe spullen in plaats van een conversatie aan te gaan. Het sociale contact voor kinderen draait nog niet rond het voeren van een gesprek, aldus veel ouders. Digitale alternatieven zijn voor hen ontoereikend, waardoor er meer nood is aan sociale contacten.

“Ze vonden het zo fijn om eens een ander kind te kunnen zien. We wonen langs een straat waar veel wordt gewandeld. Er passeerden dus heel wat klasgenootjes. Dan wisten ze dat ze afstand moesten houden. De ene bleef op de oprit en de andere op straat. Ze konden eens met elkaar praten.”

Mama over driejarig en zesjarig kind

“We hebben hen leren videobellen, maar dat loopt nog altijd moeilijk. Voor mijn zoon is dat eerder om al zijn speelgoed te tonen. Er komt geen gesprek uit.”

Mama over vierjarig kind

Rust

De meeste kinderen in de #jongerenovercorona-bevraging gaven aan zich thuis goed te kunnen ontspannen en een eigen rustplek te hebben. Toch hebben bijna een op de zes kinderen geen eigen plek om tot rust te komen.

De meeste ouders denken dat hun kinderen zelden of geen nood hebben om zich terug te trekken. Hun kinderen genieten vooral van de aanwezigheid van een ander. De mogelijkheden tot plekken om zich terug te trekken waren er, maar de kinderen hadden zelden de behoefte niet om hier gebruik van te maken, aldus hun ouders.

Daarnaast zei een groot aantal ouders dat rustige activiteiten hun kinderen deugd deden. Ze merkten aan de houding van hun kinderen dat ze veel meer ontspannen waren en konden afkoelen van alle prikkels die ze die dag ervaren hadden.

“Het was vooral de oudste die op zoek ging naar een rustplek. De jongste kwam rusten bij mij. Hij kwam dan knuffelen en kon tien minuten bovenop mij liggen ook al was het snikheet. Hij kwam het fysiek bij mij halen terwijl de oudste de rust alleen ging zoeken.”

Mama over driejarig en zesjarig kind

“Ik heb haar dat heel weinig weten doen, maar de momenten in de hangmat waren wel rustmomenten voor haar.”

Mama over tweeënhalf jarig kind

“Ze gaf zelf ook aan ‘ik ga even een middagdutje doen’. Ze sliep daarom niet per se, maar ze ging toch even met haar knuffeltje rusten in bed.”

Mama over driejarig kind

Naar buiten gaan

76% van de kinderen gaf in de #jongerenovercorona-bevraging aan dagelijks naar buiten te gaan, terwijl 4% bijna nooit naar buiten ging. Heel wat meisjes durfden niet naar buiten uit angst voor het virus of omdat ze niet mochten. Bij jonge kinderen was er vaak niemand om mee naar buiten te gaan. Sommige kinderen waarbij het financieel moeilijker liep gaven aan meestal geen goede plek in de buurt te hebben

Alle ouders waren blij met het goede weer tijdens de eerste *lockdown*. Hierdoor konden hun kinderen veel buiten spelen of met hen op uitstap gaan. Tijdens de verlengde herfstvakantie was het een pak moeilijker om kinderen buiten te laten, voornamelijk door het slechte weer. Ouders verwezen daarnaast ook naar de berentocht¹, als manier om wandelen leuker te maken voor kinderen. Heel wat ouders gingen met hun kinderen wandelen, fietsen of steppen.

“Wij gingen veel gaan fietsen en wandelen om eens weg te zijn. Ze had een step en een loopfiets. [...] Tijdens de tweede golf deden we dit ook. [...] Het was dan donker om 18u, maar dan deed ik hen fluohesjes aan, kregen ze lichtjes en mochten ze met een zaklamp naar buiten. Voor hen is dat echt leuk, terwijl het voor ons niet veel voorstelt. Het feit dat ze hun zaklamp vasthadden en helemaal ingeduffeld waren... Tja, dat was spanning alom.”

Moeder over driejarig kind

Heel wat ouders gaven aan dat ze een tuin ter beschikking hadden waardoor het makkelijker was om de kinderen buiten te laten spelen. Toch was er een kleine groep ouders die slechts een klein koertje ter beschikking hadden. Voor hen was het al een pak moeilijker om hun kinderen de nodige prikkels buiten te bezorgen. Zij waren verplicht om het huis uit te gaan en naar een park te trekken. Niet altijd een makkelijke opgave omdat ouders nog andere verplichtingen hadden. Een aantal ouders met een tuin benadrukten dat een tuin niet per se betekent dat je kind naar buiten kan. Soms biedt de tuin geen zicht op de kinderen. Dan moet je als ouder wel mee naar buiten kunnen, maar daar is niet altijd tijd voor.

“We hebben een koertje en hijs nog klein dus hij kan daar wel iets doen, maar hij kan daar niet veel doen. [...] Die speeltuinen zijn zeker in steden de enige plek waar kinderen zich goed kunnen uitleven. Iedereen kan daar naartoe. Arm of rijk, iedereen.”

Moeder over driejarig kind

¹ Tijdens de eerste *lockdown* werd massaal een oproep gedaan via sociale media en nieuwsgeving om teddyberen op de vensterbank te plaatsen. De bedoeling was dat kinderen tijdens een wandeling zo veel mogelijk beren moesten spotten. Op deze manier hoopten mensen om de wandeling voor kinderen om te toveren tot een avontuur.

“Bij ons ligt de tuin meer naar achter. Er zijn plaatsen waar we hem niet zien. In de zomer kan je met je huishouden naar buiten verhuizen, maar het is niet te onderschatten. Je moet er altijd bij zijn. [...] De jongste konden we nog niet loslaten want zij kon toen nog niet stappen.”

Moeder over tweejarig en vierjarig kind

Andere opmerkingen ouders

Doorheen de interviews werd duidelijk hoe vaak de ouders snakken naar *me-time*. Ze vonden het fijn dat de druk om van de ene plek naar de andere te rijden weggevallen is, maar nu zaten ze dag in dag uit bij hun kinderen wat ook wennen was. Hoewel de ouders aangeven hun kinderen graag te zien hadden ze ook nood aan ademruimte.

Daarnaast hoopten ouders dat scholen niet meer sluiten. Ze merkten dat hun kinderen nood hebben aan de structuur. School is de plek waar alle belangrijke zaken voor kinderen zijn. Er zijn prikkels, vriendjes, onderwijs en ander speelgoed en leerkrachten die op een goede manier informatie verlenen op kindermaat.

Bij de ene school was de communicatie erg sterk, bij de andere ontbrak deze wel eens. Ouders hoopten dan ook dat er in de toekomst een soort draaiboek voor handen is zodat elke ouder en elk kind de nodige ondersteuning kan krijgen indien er zich toch een sluiting zou voordoen.

Ouders vroegen bovendien om meer duidelijkheid. Ze vonden het soms nogal verwarrend of kinderen het virus al dan niet makkelijk doorgeven. Deze duidelijkheid vroegen ze ook in de maatregelen. Waarom mocht de ene hobby wel en de andere niet doorgaan?

Een aantal ouders wou meegeven dat, indien er opnieuw een volledig *lockdown* komt, ze hopen dat het corona-ouderschapsverlof veel sneller komt. Dit was een redding voor de ouders die hun kinderen niet naar de opvang mochten brengen.

Sommige ouders uitten de nood aan meer interactie en visualisatie. Ze waren vragende partijen om verhalen of boeken te hebben om te gebruiken om het virus bespreekbaar te maken. Een boek waar de personages mondkapjes dragen en afstand houden bijvoorbeeld, om kinderen een herkenbare situatie te bieden.

Als er iets duidelijk werd voor ouders dan is het wel hoe weerbaar kinderen zijn. Ze genoten van de kleine dingen. Hun kinderen pasten zich snel aan en maken zich het nieuwe leven gewoon. De ouders trachten bovendien om ook zo veel mogelijk positief te blijven, creatief te zijn en er te zijn voor hun kinderen.

Conclusie

De groep bevroegde ouders is erg klein, waardoor het niet mogelijk is om algemene uitspraken te doen over de noden en ervaringen van kinderen jonger dan zes jaar. De uitspraken van de bevroegde ouders bevestigen wel een aantal signalen die ook uit de #jongerenovercorona-bevraging – en uit andere onderzoeken - naar voren kwamen.

Zo valt op hoe belangrijk school is in het leven van kinderen. De schoolomgeving is niet enkel een plek voor onderwijs, maar ook een belangrijke bron van sociaal contact en een manier om nieuwe ervaringen op te doen. Naast school misten vele kinderen ook hun vriendjes en/of familieleden. Daarnaast bevestigen de bevroegde ouders ook dat er binnen het gezin meer ruimte is voor knuffels en aandacht, maar dat er tegelijkertijd ook meer ruzie is.

Daarnaast zijn er een aantal zaken die niet of minder stroken met de resultaten van de #jongerenovercorona-bevraging. Zo gaven vele ouders aan dat hun kinderen niet angstiger zijn dan voorheen en niet echt nood hebben aan een plek voor zichzelf.

Dat de coronacrisis en bijhorende maatregelen ook positieve gevolgen met zich meebrengen voor een aantal kinderen, wordt ook bevestigd door sommige ouders. Zij geven bijvoorbeeld aan dat hun kinderen meer rust ervaren tijdens de eerste *lockdown* en zelfs meer openbloeden, vanwege het wegvallen van druk.

Opvallend is ten slotte de oproep vanuit deze ouders en hun kinderen naar meer duidelijkheid, meer informatie op kindermaat en meer perspectief. De verschillende beslissingsniveaus die uiteenlopende maatregelen nemen, zorgden zowel bij kinderen als bij ouders voor verwarring. Daarnaast bevestigen de ouders het belang van school als bron van betrouwbare informatie, net zoals Karrewiet. Toch blijft er nog meer nood aan informatie op maat van kinderen, om ervoor te zorgen dat ook zij steeds op de hoogte blijven van de geldende maatregelen.